

Germánska keramika točená na kruhu z neskorej doby rímskej

HRNČIARSKA PEC ZO SKALICE, POLOHA TRÁVNIKY

VLADIMÍR TURČAN

V roku 1990 zistila vtedajšia odborná pracovníčka Záhorského múzea v Skalici V. Drahošová (dnes riaditeľka v uvedenom múzeu), že v Skalici, poloha Trávniky boli pri hĺbení rýh pre inžinierske siete plánovaného panelákového sídliska narušené archeologické objekty. Počas obhliadky náleziska pracovníkmi Slovenského národného múzea -Archeologického múzea v Bratislave bolo zistené, že sa jedná o viac kultúrnu lokalitu, na ktorej sa nachádzajú dva kostrové hroby skrčencov, a to bez nálezov, patriacich pravdepodobne do doby bronzovej, ďalej halštatský sídliskový objekt a spodné časti keramických pecí z neskorej doby rímskej, ako aj štvorcové zahĺbené ohniská s vrstvou riečnych kameňov na dne z toho istého obdobia. Zo zberu pochádzali aj črepy zo včasného stredoveku. Lokalita už bola pravdepodobne v minulosti zaregistrovaná, vďaka zberom získaným črepom „z východného okraje mesta Skalice“ ... „pri potociach, ktoré pak tekou mestem“ (Eisner 1933, 227, pozn. 260).

Hrnčiarska pec

Pre účely kolokvia bola vybraná pec č. 1, ktorá bola zistená v profile ryhy ako približne hruškovitý objekt, zahĺbený do podložia asi 110 cm od úrovne terénu v dobe výskumu (ornica bola už pred zahájením zemných prác odstránená). Bočné steny pece boli výrazne do červena prepálené; táto farba postupne prechádzala do menej výraznejších odtieňov. Konštrukcia pece pozostávala zo stredového nahrubo opracovaného kamenného piliera, v priereze zhruba štvorcového tvaru s rozmermi asi 25 x 25 cm. Z piliera vychádzali takisto len na hrubo opracované vodorovne položené kamenné traverzy, ktoré sa líčovitě rozchádzali zo stredu do steny pece, do ktorej boli symetricky zasunuté. Dve zo zachovaných vodorovných traverz boli zlomené a prepadnuté do spodnej komory pece, tretia bola položená na pôvodnom mieste. Časť pece bola zemnými prácami zničená už pred príchodom archeológov. Priestor pod roštom bol vymazaný a zaplnený sypkou, popolovitou zemínou (obr. 1a, b).

Vo vypaľovacom priestore pece sa našlo množstvo hrubostennej, na kruhu točenej keramiky. Vzhľadom na jej kumuláciu bolo možné predpokladať, že ide o poslednú vypaľovanú várku, ktorá bola znehodnotená deštrukciou roštu počas prevádzky náhlym zlomením kamenných traverz vďaka opakujúcim sa zmenám teploty. Pec síce zrejme skutočne bola zničená únavou materiálu, avšak po laboratórnom spracovaní keramiky sa zistilo, že z črepového materiálu nie je možné, s výnimkou jednej zásobnice s chýbajúcim dnom, zostaviť väčšie časti nádob. Hrnčiarska pec teda zrejme potom, ako došlo k zlomeniu kamenných traverzov roštu, bola využívaná ako jama pre odpad, resp. znehodnotené výrobky z okolitých, ešte funkčných pecí. Keramický materiál z pece 1. bol točený na kruhu a s výnimkou črepu s koreňom ucha, zastúpený len jedným druhom nádob – veľkými hru-

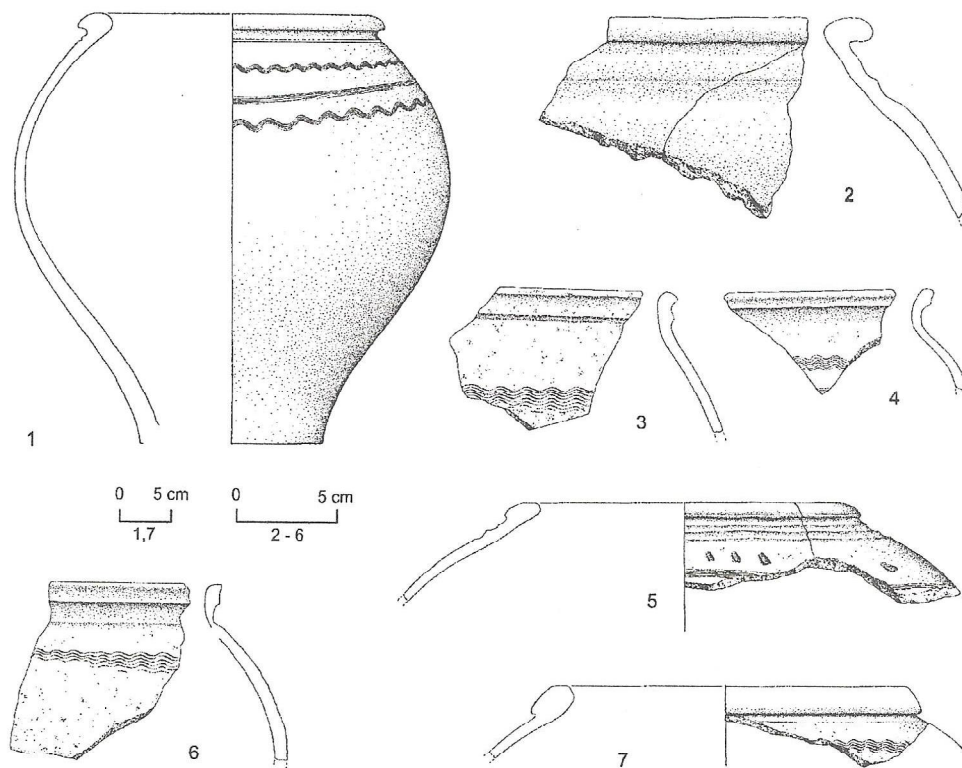

a

b

Obr. 1 Skalica, poloha Trávniky. Hrnčiarska pec č. 1 počas výskumu (a); po vyčistení výplne (b)

Obr. 2 Skalica, poloha Trávniky. Hrnčiarska pec č. 1, výber keramiky: 1 – 7

bostennými zásobnicami s profilovaným ústím, s veľmi širokou výduťou, tvarované od krátkého hrdla s profilovanými, von vytiahnutými okrajmi. Výzdoba bola tvorená rytými vlnicami a obvodovým ryhovaním. Nádoby boli veľmi kvalitne vypálené do zvonivej tvrdosti (obr. 2). I. Peškař ich datuje do štvrtého storočia (Peškař 1988, 130), J. Tejral, ktorý pre tieto veľké zásobnice nachádza pôvod v Podunajsku, resp. na juhovýchode, ich považuje za súčasť horizontu 5. storočia (Tejral 1982, 174). Poznáme ich predovšetkým ako sídliskové nálezy. Dielňa na výrobu týchto zásobníc je doložená v Jiřikoviciach na Morave. Podľa I. Peškařa dielňa zásobovala širší okruh okolitých osád (Peškař 1988, 115–116), boli to teda produkty profesionálnych dielní. Z moravského Miroslavova (okr. Znojmo) je však podobný tvar uvádzaný aj ako popolnica (Jelínková 2002, 236).

LITERATÚRA

- EISNER 1933: J. Eisner: Slovensko v pravéku. Bratislava.
 JELÍNKOVÁ 2002: D. Jelínková: Miroslavov (okr. Znojmo). In: Přehled Výskumů 43, 2002, s. 236–239.
 PEŠKAŘ 1988: I. Peškař: Hrnčičské pece z doby římské na Moravě. Pam. Arch. 77, s. 106–169.
 TEJRAL 1982: J. Tejral: Morava na sklonku antiky. Praha.

EIN TÖPFEROFEN AUS SKALICA, FLUR TRÁVNIKY

VLADIMÍR TURČAN

In Stupava, Flur Trávniky untersuchte man eine Batterie von Töpferöfen aus der jüngeren römischen Kaiserzeit. Für die Zwecke des Kolloquiums wurde der Ofen Nr. 1 präsentiert. Der Ofen bestand hinsichtlich der Konstruktion aus einem zentralen, grob behauten Steinpfeiler von etwa quadratischem Durchschnitt, mit den Ausmaßen von ungefähr 25 x 25 cm und aus waagrecht gelegten Traversen, die strahlenförmig aus der Mitte in die Ofenwand herausgelaufen sind, in der ihre Enden eingelassen waren. Zwei von den erhaltenen Traversen waren gebrochen und in die untere Ofenkammer zusammengestürzt (Abb. 1a, b). Im Brennraum fand man Fragmente von dickwandigen scheibengedrehten Vorratsgefäßen (Abb. 2), sehr qualitativ gebrannt, die in den Horizont des 4. – 5. Jahrhunderts gehören.

*PhDr. Vladimír Turčan, Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum, Žitkova 12, 810 06 Bratislava, P.O. BOX 13
archeolog@snm.sk*